

JOHN D. PAPPAS

**Ο ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΩΔΗΣ ΚΑΤΑΠΛΟΥΣ
ΤΟΥ ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΑ
ΣΤΟ ΕΜΠΟΛΕΜΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ**

Ο περιπετειώδης κατάπλους του Λόρδου Βύρωνα στο εμπόλεμο Μεσολόγγι.

John D. Pappas

Ο Λόρδος Βύρων κατέπλευσε στην Αγγλοκρατούμενη Κεφαλληνία στις 4 Αυγούστου 1823. Εκεί παρέμεινε επί τεσσεράμισι μήνες (4 Αυγούστου - 15 Δεκεμβρίου 1823) προσπαθώντας να κατευνάσει τα εμφύλια πάθη των Ελλήνων πριν μεταβεί στο Μεσολόγγι. Συνόψισε δε ως εξής τη δυσκολία τής εθνοενωτικής αποστολής του στην Ελλάδα:

«Ἦλθα ἐδῶ γιὰ νὰ ἐνταχθῶ ὄχι σὲ μίᾳ φατρία ἀλλὰ σὲ μίᾳ ἐθνότητα, καὶ γιὰ νὰ συνεργήσω με ἐντίμους ἀνθρώπους—ὄχι κερδοσκόπους καὶ καταχραστὲς, ὅπως οἱ Ἕλληνες ἀλληλο-ἀποκαλοῦνται καθημερινά μεταξὺ τους. Πρέπει νὰ εἶμαι ἐπιφυλακτικὸς.»¹

Στο πρώτο δεκαήμερο του Δεκεμβρίου 1823, ο Λόρδος Βύρων, ως *Αρχιεπίτροπος* (High Commissioner) της 5μελούς επιτροπής² που θα επέβλεπε αυτοπροσώπως επί του πεδίου την αποτελεσματική διάθεση του επικείμενου τότε *α΄ Δανείου τής Ανεξαρτησίας* προς χρηματοδότηση του Ελληνικού Στόλου και των ελληνικών στρατευμάτων, έλαβε επιστολές με καλά νέα από την *Φιλελληνική Επιτροπή τού Λονδίνου* (London Philhellenic Committee): Η προεργασία για την έκδοση του

¹ “I come not here, to join a faction, but a nation; and to act with honest men—not speculators or peculators, as the Greeks daily call each other. I must be circumspect.”

² Για τη ρευστοποίηση του *α΄ Δανείου τής Ανεξαρτησίας*, η δανειακή σύμβαση προέβλεπε συναίνεση (5) ατόμων, ήτοι του **Λόρδου Βύρωνα**, του αντισυνταγματάρχη **Leicester Stanhope**, του **Λάζαρου Κουντουριώτη**, και δύο Ζακύνθιων που θα παρελάμβαναν αρχικώς τα χρήματα του δανείου: του **Καίσαρα Λογοθέτη**, και του **Σαμουήλ Βάρφου**.

Ο Λόρδος Βύρων με Σουλιώτικη ενδυμασία
σε ηλικία 25 ετών, μετά την αποφοίτησή του
από το **University of Cambridge**.

[ελαιογραφία (1813) **Thomas Phillips** (1770-1845)]

πρώτου διεθνούς ομολογιακού δανείου³ τής Ελλάδος είχε ολοκληρωθεί, πριν καν φθάσουν οι Έλληνες αντιπρόσωποι στην Αγγλία, και η επιτυχία τής έκδοσης των ελληνικών ομολόγων εθεωρείτο βεβαία λόγω του ενθουσιασμού ή και της κερδοσκοπικής μανίας που επικρατούσε υπέρ τής Ελλάδος στην κεφαλαιαγορά τού Λονδίνου.

Κατά συνέπεια, ο Λόρδος Βύρων έκρινε τότε ότι είχε επέλθει το πλήρωμα του χρόνου για τη μετάβασή του στην πρώτη γραμμή του πυρός, στο Μεσολόγγι.

Ο Μαυροκορδάτος απέστειλε από το Μεσολόγγι το δικάταρτο *Λεωνίδα* για να παραλάβει τον Λόρδο Βύωνα και τη συνοδεία του από το Αργοςτόλι και να τους διαμετακομίσει στη Ζάκυνθο και εκείθεν στο Μεσολόγγι. Ο Λόρδος Βύρων όμως προτίμησε να μισθώσει ο ίδιος δύο επτανησιακά πλοία προς αυτόν τον σκοπό.

Κατά συνέπεια, το δικάταρτο *Λεωνίδα* τού Ελληνικού Στόλου επέστρεψε στο Μεσολόγγι χωρίς τον Λόρδο Βύωνα. Και εδώ έγινε μια επικίνδυνη παρεξήγηση, διότι οι Έλληνες θεώρησαν ότι ο Λόρδος Βύρων δεν τους εχρειάζετο για τη μετάβασή του στο Μεσολόγγι. Απεναντίας όμως ο Λόρδος Βύρων θεωρούσε ως αυτονόητο ότι θα με-

---

³ Με χρηματοδότηση του Λόρδου Βύρωνα, από τον Νοέμβριο 1823 εκπρόσωποι της Ελληνικής κυβερνήσεως, οι **Ορλάνδος**, **Λουριώτης** και **Ιωάννης Ζαήμης**, είχαν ταξιδέψει στο Λονδίνο, όπου αργότερα, την 9 Φεβρουαρίου 1824, υπέγραψαν τη δανειακή σύμβαση για την έκδοση τού πρώτου ομολογιακού δανείου τής Ελλάδος. Εκείνο το δάνειο, που επονομάσθη *α' Δάνειο τής Ανεξαρτησίας*, συνομολογήθηκε δι' εκδόσεως ελληνικών ομολόγων στη κεφαλαιαγορά του Λονδίνου από τον οίκο **Loughnan O' Brien** με ονομαστική αξία £ 800.000 και πραγματική £ 472.000 (59%), με επιτόκιο 5% και περίοδο αποπληρωμής 36 χρόνια. Από την πραγματική αξία τού δανείου αφαιρέθηκαν £ 124.000—ήτοι τόκοι δύο ετών £ 80.000, χρεωλύσια £ 16.000, και χρεώσεις μεσιτειών £ 28.000—και στο ελληνικό κράτος εκκαθαρίστηκαν **£ 348.000**. Από αυτό το ποσό, το εμπόλεμο ελληνικό κράτος διέθεσε αμέσως £ 11.900 για αγορά πολεμοφοδίων στην Αγγλία, £ 5.045 για έξοδα τής ελληνικής αντιπροσωπείας, £ 9.274 για ασφάλιστρα και έξοδα μεταφοράς των χρημάτων στην Ελλάδα, ενώ £ 23.065 πιστώθηκαν σε λογαριασμό υπέρ τής Ελλάδος στο Λονδίνο. Το υπόλοιπο, **£ 298.726**, μεταφέρθηκε διά θαλάσσης στη Ζάκυνθο, στις τράπεζες τού (Ελληνα) **Λογοθέτη** και τού (Αγγλο-Εβραίου) **Βάρφου**, απ' όπου ρευστοποιήθηκε προς την Ελληνική κυβέρνηση (*“Προσωρινή Κυβέρνηση της Ελλάδος”*).

For £4000 - Surl.^{ty} Cephalonia 12 Novr 1823 K 105
 Thirty days Sight, pay to this ^{my} second
 of Exchange, first & Third unpaid, *το γίονον*
su Orlando Lopez or order, the sum of four
 thousand pounds Sterling, which please to
 may debit as per advice. 000,058
 To Messrs Hanson & Co
 London. Noel Byron

Η από 12 Νοεμβρίου 1823 Επιταγή £4.000 του Λόρδου
 Βύρωνα για τη χρηματοδότηση του Ελληνικού Στόλου.

τέβαινε μεν έμπορτος χρημάτων με δικά του πλοία στο Μεσολόγγι αλλά σε κάθε περίπτωση υπό την κάλυψη του πολεμικού στόλου τής Ελλάδος, ο οποίος κατά τις επόμενες μέρες και νύχτες υπετίθετο ότι θα περιπολούσε προς τούτο στην είσοδο του Κορινθιακού κόλπου, μεταξύ Μεσολογγίου και ακρωτηρίου τού Αράξου, ώστε να απαγορεύσει κάθε έξοδο πολεμικών πλοίων των Τούρκων, που παρέμεναν ελλιμενισμένα στη Ναύπακτο.

Ο Λόρδος Βύρων εξέπλευσε με δύο πλοία από το Αργοστόλι την 16 Δεκεμβρίου 1823 και κατέπλευσε στη Ζάκυνθο προκειμένου να παραλάβει 33.000 ισπανικά δολλάρια (£ 6.500) από τον τραπεζίτη του για να διαθέσει, αμέσως κατά την άφιξή του στο Μεσολόγγι, τα χρήματα που είχε δεσμευθεί να δανείσει στην Ελληνική κυβέρνηση υπέρ τού Ελληνικού Στόλου (£ 4.000 ή 20.000 ισπανικά δολλάρια ή 200.000 γρόσια).

Αμέσως στη συνέχεια, το απόγευμα της 17 Δεκεμβρίου (6 μ.μ.) τα δύο πλοία εξέπλευσαν από το λιμάνι τής Ζακύνθου και κατευθύνθηκαν πρόσω ολοταχώς με ευνοϊκό άνεμο προς το Μεσολόγγι.

Ο Λόρδος Βύρων επέβαινε στο ταχύπλοο πλοίο *Μυστικό* με 25.000 ισπανικά δολλάρια (£ 5.000), ενώ στο άλλο, σχετικά αργόπλοο, επέβαινε ο στενός του συνεργάτης **κόμης Peter Gamba** με 8.000 ισπανικά δολλάρια (£ 1.500).

Όταν όμως πλησίασαν στα ρηχά νερά έμπροσθεν της λιμνοθάλασσας του Μεσολογγίου, τρεις ώρες πριν τα χαράματα της επομένης, 18 Δεκεμβρίου, 3 π.μ., συνάντησαν μία τουρκική φρεγάτα, η οποία εμφανίσθηκε μέσα στο σκοτάδι από το πουθενά.

Ακόμη χειρότερα, πλοίαρχος της τουρκικής φρεγάτας ήταν ο **μπέης Ζαχαριάς**, εκτουρκισθείς ελληνογενής με καταγωγή από την Κέρκυρα, και πρώην καπετάνιος τής οθωμανικής ναυαρχίδας την οποία είχε ανατινάξει ο Κανάρης στη Χίο τον προηγούμενο χρόνο (1822). Ο **μπέης Ζαχαριάς** επιζητούσε να εκδικηθεί τους Έλληνες με ένα αντίστοιχο καίριο πλήγμα εναντίον τους, ώστε να εξιλεωθεί και αναβαθμισθεί ενώπιον του Σουλτάνου για την αποτυχία του να προστατέψει τη ναυαρχίδα τού στόλου τότε. Ένα τέτοιο πλήγμα, με

Ο Ιταλός Φιλέλληνας Peter (Pietro) Gamba (1801-1828).

αντίστοιχη στρατηγική σημασία, σε βάρος της Ελλάδος αυτή τη φορά, θα ήταν η σύλληψη και παραδειγματική εκτέλεση του Λόρδου Βύρωνα, ή έστω η προσαγωγή του ως σιδηροδέσμιου αιμαλώτου-ομήρου στην Υψηλή Πύλη.

Εντούτοις, το ταχύπλοο πλοίο όπου επέβαινε ο Λόρδος Βύρων κατόρθωσε να διαφύγει μέσα στη νύχτα—λόγω της ταχύτητάς του, σε συνδυασμό με την αδράνεια προς στιγμή τού Τούρκου πλοιάρχου, διότι αρχικά εξέλαβε το πλοίο τού Λόρδου Βύρωνα ως πυρπολικό—και κατέφυγε στο νοτιοδυτικό άκρο τής Αιτωλίας, στους βράχους **Σκρόφες**, όπου λόγω ρηχών νερών δεν μπορούσε να τα προσεγγίσει η τουρκική φρεγάτα. Από εκεί την επαύριο το πλοίο του Λόρδου Βύρωνα ανέπλευσε βορειότερα στο νησί **Πεταλά** και εντέλει στο **Δραγομέστρι** (Αστακό) ακόμα πιο βόρεια, στην Ακαρνανία.

Το άλλο πλοίο όμως, με τον **κόμη Gamba**, συνελήφθη αύτανδρο από την τουρκική φρεγάτα κατά την ανατολή τού ηλίου (6:30 π.μ.) έμπροσθεν της λιμνοθάλασσας του Μεσολογγίου και προσήχθη βιαίως στην Πάτρα.

Κατά τη σύλληψη του κόμητα Gamba και του πληρώματός του, κατεδείχθη ο τεράστιος κίνδυνος που διέτρεχε ο Λόρδος Βύρων, οι συνεργάτες του και τα πληρώματα των δύο πλοίων: Όταν ο **Σπύρος Βαλσαμάκης**, καπετάνιος τού πλοίου όπου επέβαινε ο Gamba, επιβιβάσθηκε στην τουρκική φρεγάτα κατόπιν διαταγής των Τούρκων, τον υποδέχθηκε ξιφήρης ο **μπέης Ζαχαριάς**, μαζί με άλλους γιαταγανοφόρους σωματοφύλακές του. Τότε ο Βαλσαμάκης άκουσε τη διαταγή “*αποκεφάλισέ τον και βύθισε το πλοίο*”. Κατά θεϊκή όμως σύμπτωση, ο μπέης Ζαχαριάς αναγνώρισε στο παρ’ ολίγο θύμα του τον σωτήρα τής ζωής του: Πριν από πολλά χρόνια ο Βαλσαμάκης με κίνδυνο της δικής του ζωής είχε περισυλλέξει και διασώσει στο πλοίο του τον μπέη Ζαχαριά, τον αδελφό του και άλλους 8 ναυτικούς, που χαροπάλευαν ως ναυαγοί στη Μαύρη Θάλασσα εν μέσω τρικυμίας. Κατά συνέπεια, ο μπέης Ζαχαριάς αποφάσισε να αυτοπεριοριστεί προς το παρόν στο να αιχμαλωτίσει τον κόμη Gamba και το πλήρωμά του, προσάγοντάς τους στην Πάτρα.

Αλλά και για τον Λόρδο Βύρωνα ο κίνδυνος δεν είχε παρέλθει: Το πλοίο του αποπειράθηκε να επαναπλεύσει από τον **Αστακό** νότια προς το Μεσολόγγι, αλλά ενεπλάκη σε τρικυμία με αποτέλεσμα να θαλασσοδέρνεται επί τρία μερόνυχτα (20-23 Δεκεμβρίου) μεταξύ **Αστακού** και **Ιθάκης**, ωσάν να το είχε καταραστεί κάποια Ομηρική θεότητα της Ελληνικής Μυθολογίας.

Ο Λόρδος Βύρων κράτησε την ψυχραιμία του, αλλά είχε αρχίσει να περιέρχεται σε απελπιστική κατάσταση. Ενδεικτική τής φλεγματικότητας και γενναιότητας του Λόρδου Βύρωνα είναι η κατεπείγουσα επιστολή την οποία απέστειλε (δια ξηράς) από τις μικροχερσονήσους **Σκρόφες** στον συνεργάτη και συνεπίτροπό του **Stanhope** (που ήδη ευρίσκετο στο Μεσολόγγι από την 30 Νοεμβρίου 1823) αμέσως μετά την απώλεια του ενός από τα δύο του πλοία:

«Σκρόφερ [Σκρόφες] (ή κάποιο τέτοιο όνομα)

επί του Κεφαλλονίτικου πλοίου *Μυστικό*

19 Δεκεμβρίου 1823 [παλαιό ημερολόγιο]

Αγαπητέ μου Stanhope,

Μόλις φθάσαμε εδώ, δηλαδή ένα μέρος των ανδρών μου και εγώ, με μερικά από τα πράγματά μου κ.τ.λ [...].

Αλλά ο Gamba, και τα άλογά μου, ο νέγρος, ο οικονόμος, το (τυπογραφικό) πιεστήριο, και όλα τα πράγματα [έγγραφα] της Επιτροπής [Φιλελληνικής Επιτροπής τού Λονδίνου], και επίσης περί τα 8.000 δολλάρια από τα χρήματά μου—αλλά δεν πειράζει, μας έχουν απομείνει περισσότερα, καταλαβαίνεις;—τα πήραν οι Τουρκικές φρεγάτες, ενώ η δική μου ομάδα και εγώ ο ίδιος, σε ένα άλλο πλοίο, καταφέραμε να διαφύγουμε με πολύ δυσκολία χθες βράδυ, όπως επίσης και αυτό το πρωϊ. [...]

Μάλλον θα έπρεπε να μου στείλεις τον φίλο μου George Drake [Σουλιώτη οπλαρχηγό **Γιώργο Δράκο**] και ένα σώμα

Σουλιωτών να μας συνοδεύσουν διά ξηράς μέσω των καναλιών, το ταχύτερο δυνατόν.

Υποθέτω ότι ο **Gamba** και η βομβάρδα μας [το αργόπλοο πλοίο] προσήχθησαν στην Πάτρα. Και πρέπει να μεθοδεύσουμε την απελευθέρωσή τους. **Αλλά που στο διάολο πήγε ο στόλος;**—εννοώ, ο Ελληνικός στόλος, που μας άφησε να προσπλεύσουμε χωρίς την παραμικρή επιμέλεια [προς κάλυψή μας], ώστε οι Μουσουλμάνοι εξέπλευσαν και πάλι [στο Ιόνιο].

Υπόβαλε τα σέβη μου στον Μαυροκορδάτο, και πες του ότι βρίσκομαι εδώ στη διάθεσή του. [...] Είμαστε όλοι πολύ καλά.

Νόελ Βύρων»⁴

---

⁴ “Scrofer (or some such name), on board a Cephaloniote *Mistico*, December 31, 1823.

My dear Stanhope,

We are just arrived here, that is, *part* of my people and I, with *some* things, &c. [...], but Gamba, and my horses, negro, steward, and the press, and all the committee things, also some eight thousand dollars of mine—but never mind, we have more left, do you understand?—are taken by the Turkish frigates, and my party and myself, in another boat, have had a narrow escape last night (being close under their stern and hailed, but we would not answer, and bore away), as well as this morning. [...]

You had better send my friend **George Drake** (Draco), and a body of **Suliot**s, to escort us by land or by the canals, with all convenient speed.

Gamba and our bombard are taken into Patras, I suppose; and we must take a turn at the Turks to get them out: but **where the devil is the fleet gone?** —the Greek, I mean; leaving us to get in without the least intimation to take heed that the Moslems were out again.

Make my respects to Mavrocordato, and say, that I am here at his disposal. [...] We are all very well.

Noel Byron”

Ο Σουλιώτης οπλαρχηγός **Γεώργιος Δράκος**
[ελαιογραφία **Θεμιστοκλή Δράκου**, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο της Ελλάδος]

Προφανώς, ο Λόρδος Βύρων στην προσπάθειά του να προσπλεύσει στο Μεσολόγγι διέτρεχε μέγιστο κίνδυνο αφού είχε εισέλθει σε *εμπόλεμη ζώνη* χωρίς στοιχειώδη κάλυψη από τον Ελληνικό Στόλο.⁵

---

⁵ Με κοινή χρηματοδότηση των Λάζαρου Κουντουριώτη (100.000 γρόσια) και Λόρδου Βύρωνα (200.000 γρόσια), Ελληνική μοίρα από 14 πολεμικά πλοία, 9 Υδραϊκά και 5 Σπετσιωτικά, είχε καταπλεύσει στο Μεσολόγγι από τις 30 Νοεμβρίου 1823. Στη θέα τής Ελληνικής μοίρας, η Οθωμανική πολεμική μοίρα εκ 15 πλοίων που είχε αποκλείσει το Μεσολόγγι, έλυσε τον ναυτικό αποκλεισμό τής πόλεως και κατέφυγε στο λιμάνι τής Ναυπάκτου. Στον Ελληνική μοίρα επέβαινε ο Μαυροκορδάτος, ο οποίος αποβιβάστηκε εν χορδαίς και οργάνοις στο Μεσολόγγι.

Κατά την πρόσπλευση όμως της Ελληνικής μοίρας προς το Μεσολόγγι, οι Έλληνες είχαν μία αξιοσημείωτη επιτυχία, όταν συνάντησαν μία τουρκική κορβέτα που έπλεε από την Πρέβεζα στην Πάτρα. Επί του τουρκικού πολεμικού πλοίου επέβαινε ο ανηγιός τού **Γιουσούφ Πασά** τής Πάτρας, φέρων μετ' αυτού ένα μεγάλο χρηματικό ποσό (περισσότερα από 1.000.000 γρόσια) για πληρωμή καθυστερούμενων μισθών δεκαέξι (16) μηνών στους στρατιώτες τού Γιουσούφ Πασά στην Πάτρα, Ρίο, Αντίρριο και Ναύπακτο. Υδραϊκά πολεμικά πλοία αποσπάσθηκαν τότε από τον ελληνικό στολίσκο και κατεδίωξαν την τουρκική κορβέτα, η οποία κατέφυγε κανονιοβολούμενη στη Ζάκυνθο, όπου τελικά προσάραξε ημικατεστραμμένη. Οι Τούρκοι ναυτικοί αποβιβάσθηκαν στην ξηρά προκειμένου να διασώσουν εαυτούς και τον θησαυρό τους. Οι Έλληνες παραβίασαν την Αγγλική ουδετερότητα και αποβιβάσθηκαν και αυτοί στη στεριά, προκειμένου να καταδιώξουν και κυρίως να λεηλατήσουν τους Τούρκους: Οι έμπειροι Υδραίοι ναυτικοί είχαν υποψιασθεί ότι οι Τούρκοι μετέφεραν κάποιο θησαυρό επί της τουρκικής κορβέτας διότι η αντίσταση που προέβαλε κατά των ελληνικών πλοίων, η πεισματώδης άρνησή της να παραδοθεί, και οι απέλπιδες ελιγμοί της ήσαν ασυνήθεις.

Ουδείς γνωρίζει πόσος από εκείνον τον θησαυρό κατέληξε στα θυλάκια των Υδραίων. Σε κάθε περίπτωση, οι Υδραίοι αρνήθηκαν να συζητήσουν το θέμα με τους Σπετσιώτες, και μάλιστα μετά από ελάχιστες μέρες τα Υδραϊκά πλοία αποσπάσθηκαν από την ελληνική μοίρα, με διάφορα προσχήματα, και επέστρεψαν στην Ύδρα αμέσως μόλις διασφαλίσθηκε η άφιξη του Λόρδου Βύρωνα στο Μεσολόγγι.

Η υπαρπαγή εκείνης τής λείας από τους Υδραίους—ενώ ευρίσκοντο σε κοινή εθνική αποστολή με τους Σπετσιώτες—προκάλεσε εύλογες πικρίες και εντάσεις μεταξύ Υδραίων και Σπετσιωτών, και επομένως μία συνακόλουθη προσωρινή αποδιοργάνωση του Ελληνικού Στόλου, με συνέπεια την πλημμελή κάλυψη της καταπλεύσεως του Λόρδου Βύρωνα στο Μεσολόγγι. Η επιτυχία δηλαδή των Υδραίων στη Ζάκυνθο παρ' ολίγο να επιφέρει μείζονα εθνική καταστροφή σε βάρος των Ελλήνων, σε περίπτωση που Λόρδος Βύρων είχε απωλέσει την ζωή του κατ' εκείνο τον περιπετειώδη κατάπλου του από τη Ζάκυνθο στο Μεσολόγγι.

Εάν τον συνελάμβαναν οι Οθωμανοί, τότε κανείς και τίποτα δεν μπορούσε να του εγγυηθεί ότι δεν θα τον αποκεφάλιζαν αμέσως (όπως παρ' ολίγο να συμβεί στον καπετάνιο τού συλληφθέντος πλοίου όπου επέβαινε ο κόμης Gamba) ή ότι δεν θα τον ανασκολόπιζαν ζωντανό (όπως συνέβη σε Φιλέλληνες στην Άρτα και κυρίως στην Πρέβεζα το 1822), και μάλιστα αμέσως, πριν η Βρετανική Κυβέρνηση προλάβαινε να παρέμβει προς σωτηρία τού Άγγλου λόρδου.

Το πιο πιθανό όμως ήταν ότι ο Λόρδος Βύρων θα αφαιρούσε ο ίδιος τη ζωή του λίγο πριν συλληφθεί, αφού είχε δηλώσει εγγράφως στον **Stanhope** (στην παραπάνω επιστολή του) ότι *“προτιμώ να κατακόψω αμέσως τον εαυτό μου σε κομμάτια παρά να φονευθώ από αυτούς τους βαρβάρους”* (*I would sooner cut myself in pieces than have [me] taken out by those barbarians*).

Αυτός μάλιστα ο κίνδυνος ήταν ακόμα μεγαλύτερος τότε, όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων: Όπως διαπίστωσαν οι συλληφθέντες υπό τον κόμη Gamba καθώς εισέπλεαν αναγκαστικώς στο λιμάνι τής Πάτρας υπό τη διαρκή απειλή των κανονιών τής τουρκικής φρεγάτας, εκεί ευρίσκετο σε ετοιμότητα και η υπόλοιπη τουρκική μοίρα τού Οθωμανικού Στόλου, με 14 πολεμικά πλοία, η οποία προφανώς είχε εκπλεύσει από τη Ναύπακτο προς άμεση κάλυψη της φρεγάτας σε περίπτωση που αυτή ενεπλέκετο σε ναυμαχία με τον Ελληνικό Στόλο. Δηλαδή επρόκειτο περί συντονισμένης ναυτικής επιχειρήσεως των Τούρκων, η οποία επεσυνέβη “συμπτωματικά” κατά τη νύχτα ακριβώς (17-18 Δεκεμβρίου) που προσέπλεαν στο Μεσολόγγι τα δύο πλοία τού Λόρδου Βύρωνα. Προφανώς, ο απόπλους τού Λόρδου Βύρωνα από τη Ζάκυνθο προς το Μεσολόγγι είχε προδοθεί.

Όταν ο Stanhope ενημέρωσε τον Μαυροκορδάτο την 21 Δεκεμβρίου για τα τεκταιθέντα έμπροσθεν της λιμνοθάλασσας του Μεσολογγίου και του επέδειξε την επιστολή τού Λόρδου Βύρωνα —αφού η επιστολή προοριζέτο προδήλως να διαβαστεί από τον Μαυροκορδάτο—ο Μαυροκορδάτος μόνον που δεν υπέστη αποπληξία: Το μέλλον τής Ελλάδος εκρέμετο από μία κλωστή! Εάν οι Τούρκοι συνελάμβαναν, κακοποιούσαν ή και εκτελούσαν τον Φι-

λέλληνα Άγγλο λόρδο, τότε πιθανόν το *α΄ Δάνειο τής Ανεξαρτησίας* δεν θα εξεδίδετο, διότι θα είχε προαποδειχθεί εκ των πραγμάτων ότι ήταν *ιδιαιτέρως επισφαλές*, αφού ο Ελληνικός Στόλος θα εφαινότο τότε διεθνώς ως ανίκανος να προστατέψει τον *Αρχιεπίτροπο* του αγγλικού ομολογιακού δανείου στην Ελλάδα. Κατά συνέπεια, ο Ελληνικός Στόλος θα παρέλυε μετέπειτα ελλείψει χρηματοδότησης. Επί πλέον, χωρίς τον *εθνοενωτικό, χρυσοφόρο και ευρωπαϊστή* Λόρδο Βύρωνα, ο *εθνικός* στρατός τής Ελλάδος ήταν πρακτικά αδύνατον να συγκροτηθεί από την εμφυλιακώς παραπαίουσα και οικονομικώς χρεωκοπημένη Ελληνική Πολιτεία, η οποία μάλλον συνεθλίβετο κάτω από το βάρος τής εμφυλιακής εντοπιότητας πολλών οπλαρχηγών.

Υπό το βάρος εκείνων των εφιαλτικών σκέψεων, ο Μαυροκορδάτος σήμανε συναγερμό στο Μεσολόγγι. Αμέσως εξέπλευσε στολίσκος πέντε (5) Σπετσιοτικών πλοίων, ηγουμένου τού δικάταρτου *Λεωνίδα* υπό τον **Γεώργιο Πραΐδη**, εις αναζήτηση του πλοίου τού Λόρδου Βύρωνα στο τότε τρικυμιώδες Ιόνιο πέλαγος. Τα υπόλοιπα (9) πλοία τής Ελληνικής μοίρας έλαβαν θέσεις μάχης στην είσοδο του Κορινθιακού κόλπου, εν μέσω θαλασσοταραχής.

Ταυτόχρονα, στρατιωτικά αποσπάσματα Σουλιωτών έσπευδαν από το Μεσολόγγι προς τις ανατολικές παραλίες τής Ακαρνανίας και στις νοτιοανατολικές παραλίες τής Αιτωλίας, εις αναζήτηση του (χρηματοφόρου) Λόρδου Βύρωνα, για την προστασία του τόσον από Τούρκους καταδρομείς ή τουρκίζοντες Έλληνες, όσον και από Έλληνες ληστές. Επιτέλους οι ελληνικές ένοπλες δυνάμεις υπό τον Μαυροκορδάτο ενεργοποιούνται κατά ξηρά και κατά θάλασσα. Και το Μεσολόγγι και η Ελλάδα κρατούσαν την αναπνοή τους.

Μετά από τρεις μέρες εναγωνίας προσμονής, που πρέπει να φάνηκε αιώνας στους Μεσολογγίτες, ένα πλοίο τού Ελληνικού Στόλου προσέπλευσε στο Μεσολόγγι την παραμονή των Χριστουγέννων, 24 Δεκεμβρίου 1823, και ανήγγειλε τα χαρμόσινα νέα: Οι Σπετσιώτες είχαν καταφέρει να εντοπίσουν το πελαγοδρομούν πλοίο τού Λόρδου Βύρωνα, το οποίο θα προσέπλεε εντός ολίγου στο Μεσολόγγι με τη συνοδεία τού *Λεωνίδα*, και και των άλλων τεσσάρων

Σπετσιωτικών πλοίων. Το Μεσολόγγι και η Ελλάδα μπορούσαν να αναπνέουν και πάλι.

Η υποδοχή τού Λόρδου Βύρωνα στο Μεσολόγγι ξεπέρασε κάθε προηγούμενο στο Πόλεμο τής Ελληνικής Ανεξαρτησίας, όπως έχει απαθανάτσει ο Θεόδωρος Βρυζάκης στον ομότιτλο πίνακά του: Ένα τεράστιο πλήθος Ελλήνων για τα δεδομένα τής εποχής, 5.000 ένοπλοι και 4.500 άμαχοι, υποδέχοντο τον Άγγλο λόρδο, ως πλέον τον “δικό τους” πρίγκιπα, τον εθνοενωτικό απελευθερωτή *όλης* τής Ελλάδος.

Εκ μέρους όλου τού Ελληνισμού, οι Μεσολογγίτες καλωσόριζαν τον Λόρδο Βύρωνα στην ελεύθερη Ελλάδα, αλλά και στην πρώτη γραμμή τού πυρός, μέσα σε μία πρωτοφανή ατμόσφαιρα⁶ που επάλλετο από τον ενθουσιασμό *πραγματικών* ηρώων και τη μέθεξη των επίσης ηρωϊκών αμάχων τού Μεσολογγίου: Καθώς ο Λόρδος Βύρων αποβιβάζετο στο Μεσολόγγι, χιλιάδες τουφεκισμοί, δεκάδες κανονιοβολισμοί, φωνές, μουσικές, ψαλμωδίες, δάκρυα χαράς και βλέμματα αγαλλίασης,⁷ γιόρταζαν την *de facto* αναβάθμιση του

---

⁶ Προς έκπληξη του Λόρδου Βύρωνα, στη μεσσιανική υποδοχή του στο Μεσολόγγι παραβρέθηκε και ο **κόμης Gamba**, τον οποίο ο **Γιουσούφ Πασάς** των Πατρών είχε απελευθερώσει την προηγούμενη μέρα (23 Δεκεμβρίου 2023) αφού δεν κατόρθωσε να βρεί ενοχοποιητικά στοιχεία σε βάρος του: Λίγο πριν συλληφθεί, ο Gamba προσάρτησε την αλληλογραφία τού Λόρδου Βύρωνα και της *Ελληνικής Επιτροπής τού Λονδίνου* σε μία οβίδα κανονιού, που ένας ναύτης του πρόλαβε και την έριξε απαρατήρητος στη θάλασσα. Στο δε πλοίο τού κόμητος Gamba επέβαιναν μόνον Επτανήσιοι υπό την προστασία τής Βρετανίας, σε αντίθεση με το πλήρωμα του πλοίου τού Λόρδου Βύρωνα όπου επέβαιναν και *μη Επτανήσιοι* Έλληνες (μη απολαύοντες της προστασίας τής Μεγάλης Βρετανίας). Η χαρά τού Λόρδου Βύρωνα και του Gamba για το ανέλπιστο αντάμωμά τους ήταν απερίγραπτη όπως δηλώνει ο Gamba στα απομνημονεύματά του.

⁷ Παρά το πρωτοφανές κλίμα χαράς κατά την υποδοχή τού Λόρδου Βύρωνα στο Μεσολόγγι, οι ανάγκες του τόπου ήσαν τόσο μεγάλες και πειστικές, που οι πρόκριτοι του Μεσολογγίου και πολλοί οπλαρχηγοί δεν συνειδητοποίησαν ότι μετά από 8 συνεχείς ημέρες περιπέτειας, εκ των οποίων οι 6 τελευταίες μέρες αποτέλεσαν την *πρώτη* πολεμική περιπέτεια (και μάλιστα χειμερινή) του *ασθενούντος* Λόρδου Βύρωνα, ο Άγγλος λόρδος είχε άμεση ανάγκη ξεκούρασης, αν όχι ημερών, τουλάχιστον λίγων ωρών: Δεν πρόλαβε ο Λόρδος Βύρων καλά-καλά να καταλύσει στο σπίτι όπου διέμενε ο συνεργάτης του αντισυνταγματάρχης

Μεσολογγίου σε **πολεμική πρωτεύουσα της Ελλάδος** από το 1823 και επίσης σε **γεωστρατηγικό προμαχώνα τής Ευρώπης**, που τον σηματοδοτούσε η άφιξη και μόνιμη εγκατάσταση του στρατηγείου τού Φιλέλληνα Άγγλου λόρδου στην πόλη τους.

Stanhope, και εμφανίζονται εκεί αμέσως δεκάδες ένοπλοι πρόκριτοι και οπλαρχηγοί, όλοι μαζί, συνοδευόμενοι από τους επίσης ένοπλους σωματοφύλακές τους, για να διατυπώσουν τα δίκαια... αιτήματά τους.

Οι συνεργάτες τού Άγγλου λόρδου τρόμαξαν να πείσουν εκείνα τα ημιάγρια μπουλούκια μπαρουτοκαπνισμένων πολεμιστών ότι οι ακροάσεις θα άρχιζαν την επαύριο σε προκαθορισμένες ώρες, από την 7η πρωινή των Χριστουγέννων, προκειμένου ο Λόρδος Βύρων να ξεκουραστεί και κυρίως να έχει τον χρόνο όχι απλώς να ακούσει εκτενώς αλλά και να συνομιλήσει διεξοδικά με καθένα Έλληνα αρχηγό ξεχωριστά, με άνεση και ηρεμία, και κυρίως χωρίς την παρουσία εκατέρωθεν ενόπλων σωματοφυλάκων.

Για τους εμπόλεμους Έλληνες, εκείνα ήσαν Χριστούγεννα εμφυλιακών προβλημάτων αλλά επίσης μεγάλων προσδοκιών πλέον—προσδοκίες που σηματοδοτούντο από την παρουσία τού λόρδου Βύρωνα στο εμπόλεμο Μεσολόγγι.

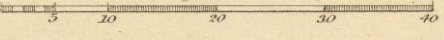
Η Υποδοχή του Λόρδου Βύρωνα στο Μεσολόγγι (24 Δεκεμβρίου 1823).
[ελαιογραφία (1861) Θεόδωρου Βρυζάκη (1814-1878). Εθνική Πινακοθήκη της Ελλάδος.]

GREECE.

Scale of English Statute Miles.

ΚΥΡΙΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Clair, William St, 2008. *That Greece Might Still Be Free. The Philhellenes in the War of Independence* (OpenBook Publishers: London), pp. 150-172.
- Finlay, George, 1861. *History of the Greek Revolution* (William Blackwood & Sons: Edinburgh & London), vol. II, pp. 26-28.
- Gamba, Pietro, 1825. *A narrative of Lord Byron's last journey to Greece* (J. Murray: London), pp. 68-88, 301-302.
- Gordon, Thomas, 1844. *History of the Greek Revolution* (W. Blackwood: Edinburgh; T. Cadell: Stand, London), pp. 38-39, 78-86, 92-93, 105-106.
- Prell, Donald, 2009. *Sailing with Byron from Genoa to Cephalonia (1823)* (Palm Springs: Strand Publishing, 2009), p. 2.
- Pappas, John D.:
—2013. *Ελληνικό Έπος 1821-1824* (XENEX: Athens), vol. II, pp. 801-816.
—2018. *The Philhellenic Monroe Doctrine* (XENEX: Athens), p. 4.
- Temperley, Harold, 1925. *The Foreign Policy of Canning: England The Neo-Holy Alliance and the New World* (Frank Cass & Co: Abington, Oxfordshire, UK), pp. 326-329.
- Trikoupis, Spiridon, 1888. *History of the Greek Revolution (Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως)* (P. Aslanis: Athens), vol. III, ch. MZ', pp. 101-102.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Το παρόν άρθρο δημοσιεύθηκε αρχικά στη [HUFFPOST](#) και στα [Θέματα Ελληνικής Ιστορίας](#) την 25 Δεκεμβρίου 2023, επί τη 200ετή επετείω από την άφιξη του Λόρδου Βύρωνα στο Μεσολόγγι (24 Δεκεμβρίου 1823), και αναδημοσιεύθηκε σε δεκάδες άλλα ιστολόγια ([Αιχμή](#), [Τρομακτικό](#), [Παραπολιτικά Αργολίδα](#), [Κυθηραϊκά](#), [Εν Άνδρω](#), [Newsbase](#), [inewsg](#), [Pieria sport news](#), [Polis Media](#), [Έχω μάτια και βλέπω](#), [Kefalonia Press](#), [Ζείδωρον](#), [Cat is art](#), [Taxalia.blogspot.com](#), [Μυρώνια Ηλείας](#), [Τρικλοποδιά](#), [Thessaloniki Arts and Culture](#) κ.τ.λ.).

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΛΟΡΔΟΣ ΒΥΡΩΝΑΣ

Ο περιπετειώδης κατάπλους του Λόρδου Βύρωνα στην εμπόλεμη Ελλάδα ανήμερα των Χριστουγέννων

Πριν 200 χρόνια:

John D. Pappas, Αρθρογράφος

Συγγραφέας νομικός-οικονομολόγος με μεταπτυχιακή/επαγγελματική ειδίκευση στην Οικονομετρία και τα Διεθνή Χρηματοοικονομικά.

25/12/2023 09:37 EET

COMMONS WIKIMEDIA

Ο Λόρδος Βύρων κατέπλευσε στην Αγγλοκρατούμενη Κεφαλληνία στις 4 Αυγούστου 1823. Εκεί παρέμεινε επί τεσσαράμισι μήνες (4 Αυγούστου - 15 Δεκεμβρίου 1823) προσπαθώντας να κατευνάσει τα εμφύλια πάθη των Ελλήνων πριν μεταβεί στο Μεσολόγγι. Συνόψισε δε ως εξής τη δυσκολία της εθνοενοτικής αποστολής του στην Ελλάδα:[1]

«Ήλθα εδώ για να ενταχθώ όχι σε μία φατρία αλλά σε μία εθνότητα, και για να συνεργήσω με έντιμους ανθρώπους—όχι κερδοσκόπους και καταχραστής, όπως οι Έλληνες αλληλοαποκαλούνται καθημερινά μεταξύ τους. Πρέπει να είμαι επιφυλακτικός.»

Στο πρώτο δεκαήμερο του Δεκεμβρίου 1823, ο Λόρδος Βύρων, ως Αρχιεπίτροπος (High Commissioner) της 5μελούς επιτροπής[2] που θα επέβλεπε αυτοπροσώπως επί του πεδίου την

/ ΔΗΜΟΦΙΛΗ /

Γάζα: 10 νεκροί την ώρα το τελευταίο 24ωρο - Σε μαζικό τάφο οι 80 σοροί που επέστρεψε το Ισραήλ

Ποιοι φορολογούμενοι θα δουν αυξήσεις στο εισόδημά τους από 1/1/2024 λόγω των νέων Θεσσαλονίκη

← Θέματα Ελληνικής Ιστορίας

Αναζήτηση αυτού του ιστολογίου

Πριν 200 χρόνια: Ο περιπετειώδης κατάπλους του Λόρδου Βύρωνα στην εμπόλεμη Ελλάδα ανήμερα των Χριστουγέννων.

Δεκεμβρίου 25, 2023

Ιωάννης Δ. Παπακωνσταντίνου ([John D. Pappas](#))

Ο Λόρδος Βύρων κατέπλευσε στην Αγγλοκρατούμενη Κεφαλληνία στις 4 Αυγούστου 1823. Εκεί παρέμεινε επί τεσσεράμισι μήνες (4 Αυγούστου - 15 Δεκεμβρίου 1823) προσπαθώντας να κατευνάσει τα εμφύλια πάθη των Ελλήνων πριν μεταβεί στο Μεσολόγγι. Συνόψισε δε ως εξής τη δυσκολία τής εθνοενωτικής αποστολής του στην Ελλάδα:^[1]

«Ηλθα εδώ για να ενταχθώ όχι σε μία φατρία αλλά σε μία εθνότητα, και για να συνεργήσω με έντιμους ανθρώπους—όχι κερδοσκόπους και καταχραστές, όπως οι Έλληνες αλληλοαποκαλούνται

George Gordon Noel Byron, 6th Baron Byron, **Lord Byron** (1788-1824).